

PROGRAMUL DE ACTIVITATE AL GUVERNULUI REPUBLICII MOLDOVA

Viziune

Republica Moldova trăiește cea mai dificilă perioadă din istoria sa din ultimele decenii. Am ajuns să avem un stat capturat de oligarhie, în care instituțiile statului iau decizii în beneficiul unui grup de persoane și se ocupa de extorsiune. Corupția a penetrat toate nivelele societății, iar oamenii își pierd speranța într-un viitor acasă și pleacă din țară. Cetățenii pleacă nu doar din cauza sărăciei, ei pleacă mai ales din cauza corupției, a injustiției, a fărâdelegilor. Oamenii pleacă din cauza unui stat care nu este capabil să-i protejeze și să le asigure condiții elementare de viață. Oamenii pleacă din cauza unor guvernanți iresponsabili care au comis grave acte de corupție, iar acum au o singură strategie – să păstreze, cu orice preț, puterea pentru a evita închisoarea.

În condițiile în care eliberarea statului din captivitatea intereselor oligarhice a devenit principala prioritate de supraviețuire și dezvoltare a țării, două forțe politice cu viziuni diferite – Blocul ACUM și PSRM – au încheiat o Înțelegere Politică Temporară pentru dezoligarhizarea și readucerea statului Republica Moldova în albia constituționalității. Această Înțelegere stipulează că deputații Parlamentului Republicii Moldova din partidele politice semnatare:

- garantează că Republica Moldova va rămâne **stat suveran și independent, unitar și indivizibil**;
- vor respecta **toate acordurile, angajamentele, și parteneriatele internaționale** la care Republica Moldova este parte;
- vor susține **implementarea Programului de Activitate al Guvernului**.

Astfel, acest Guvern va relua calea de **integrare europeană a Republicii Moldova**, subminată de guvernarea oligarhică, și va lucra pentru implementarea reală a Acordului de Asociere Republica Moldova–Uniunea Europeană. În primul rând, aceasta înseamnă să implementăm cadrul de politici necesar pentru a scoate țara din captivitatea oligarhică, să restabilim democrația și să luptăm cu corupția și

corupții. În același timp, Guvernul s-a angajat să identifice soluțiile necesare pentru a susține **inițiativele sociale** pentru indexarea pensiilor și instituirea capitalului matern, angajament reflectat în acest Program de Activitate.

Înțelegerea Politică Temporară are *ab initio* un caracter limitat ca sferă și durată de aplicare și Programul de Activitate al Guvernului reflectă această realitate. În primul rând, Programul se concentrează pe măsuri concrete limitate ca număr, dar cu impact sistemic pentru dezoligarhizarea țării și eliberarea principalelor instituții ale statului de controlul intereselor grupului oligarhic. În al doilea rând, Programul propune soluții care să fie aplicate imediat, dar care sunt de natură să pună bazele dezvoltării structurale a țării și societății în baza valorilor europene și general-umane.

Scopul major care va ghida activitatea acestui Guvern este să întoarcem țara propriilor cetățeni, să punem instituțiile statului în slujba oamenilor și să le arătăm tuturor cetățenilor ce înseamnă buna guvernare. Suntem hotărâți să facem totul pentru a le întoarce oamenilor siguranța în ziua de mâine și speranța într-un viitor mai bun.

Nu avem timp de pierdut. Acum este momentul crucial.

Priorități

Acest Program va fi implementat în spiritul valorilor europene fundamentale – demnitatea umană, libertatea, democrația, egalitatea, statul de drept și respectarea drepturilor omului. Acordul de Asociere a Republicii Moldova cu Uniunea Europeană va sta la baza reformelor implementate de Guvern.

Pentru a întoarce țara oamenilor, prezentul cabinet de miniștri își va baza activitatea pe următoarele priorități majore:

1. **Eliberarea statului din captivitate și consolidarea independenței instituțiilor, în special în domeniul justiției.** Una dintre cele mai importante sarcini ale acestui Guvern va fi consolidarea democrației electivă, revenirea la sistemul electoral proporțional și crearea cadrului organizatoric necesar pentru organizarea alegerilor locale și, când va fi cazul, a celor naționale, într-un mod care ar asigura exprimarea liberă și independentă, informată a votului cetățenilor. Aceasta presupune promovarea și implementarea legislației electorale conforme recomandărilor Comisiei de la Veneția, organizarea secțiilor de votare într-un mod care ar permite realizarea dreptului la vot al tuturor cetățenilor și întreprinderea măsurilor necesare pentru dezvoltarea mass-mediei independente și accesul echitabil la spațiul mediatic.

Acțiunile prioritare pentru asigurarea statului de drept și a supremației legii vor consolida funcționarea instituțiilor democratice. Vom implementa pachetul antioligarhic de legi și înlăturarea definitivă de la putere a regimului oligarhic. Vom elabora politici și vom întreprinde măsuri ferme pentru asigurarea supremației legii și statului de drept: vom curăța sistemul de judecători și procurori corupți; vom promova în funcții-cheie la instituțiile de drept, în baza unor proceduri clare de concurs, oameni integri și independenți de orice interese înguste și oligarhice. Sarcina prioritară a sistemului reformat va fi anchetarea și elucidarea fărâdelegilor și a fraudelor de proporții comise de cei care au stat în vârful piramidelor politice și oligarhice, ale regimului actual, precum și ale guvernărilor precedente. Lupta autentică, imediată și hotărâtă cu corupția mare este unica metodă prin care instituțiile statului își pot recăpăta legitimitatea și

încrederea din partea cetățenilor și prin care poate fi asigurată implementarea durabilă și reală a viitoarelor reforme în economie, educație, sănătate, asistență socială etc.

- 2. Scoaterea țării din izolare și relansarea urgentă a economiei.** Pentru a asigura veniturile populației și pentru a crește investițiile publice care asigură dezvoltarea economiei, vom restabili încrederea partenerilor de dezvoltare și vom debloca finanțarea externă. Astfel, vom promova politici responsabile pentru asigurarea stabilității macro-economice și vom accelera reformele economice. În primul rând, statul trebuie să asigure condiții de concurență onestă și de respectare universală a legii și a regulilor de joc, lucru posibil doar după o reformă autentică, structurală a justiției, dar și a organelor de control. În al doilea rând, statul trebuie să depună eforturi pentru a ghida sistemul economic al țării către o economie eficientă, bazată pe investiții. În al treilea rând, statul trebuie să asigure previzibilitatea legală și fiscală care să le ofere întreprinzătorilor locali și investitorilor străini stabilitate economică și politică. Aceste trei precondiții sunt cruciale pentru ca economia de piață să funcționeze și să genereze valoare adăugată și inovație, adică progres economic și standarde de viață mai bune.

Viziunea noastră este să punem bazele unei economii care există nu doar datorită remitențelor, taxelor și banilor care vin de la partenerii externi, ci una bazată pe producția internă și creșterea productivității muncii. O economie care să genereze creștere sustenabilă și incluzivă, care să ofere locuri de muncă bine plătite atât pentru cei de acasă, cât și pentru cei plecați, dar care își doresc să revină.

- 3. Crearea condițiilor pentru asigurarea reală a bunăstării și pentru creșterea calității vieții** tuturor oamenilor, prin luarea de măsuri urgente antisărăcie, prin asigurarea unor servicii de sănătate, de educație și sociale la standardele cuvenite. În Republica Moldova, o țară fără resurse naturale, resursa umană trebuie dezvoltată și valorificată la maximum, iar asta înseamnă, în primul rând, educație de calitate și servicii de sănătate bune și accesibile pentru toți.

4. Am promovat cu insistență și vom continua să promovăm viziunea noastră pentru sistemul educațional: accesibilitate și oportunități egale pentru toți cetățenii, relevanță pentru viață, pentru societate și economie și un grad înalt de calitate. Vom implementa imediat soluții de atragere și menținere a profesorilor în sistem. Vom implementa un program amplu de reformă a curriculumului, care să asigure o educație în spiritul liberei inițiative, gândirii critice, creativității și curiozității.
5. Viziunea noastră în domeniul sănătății se bazează pe profunda convingere că sănătatea este un drept fundamental pentru toți cetățenii țării, iar statul, prin sistemele de asigurare, trebuie să pună în practică accesul egal și complet pentru toți cetățenii la serviciile de sănătate. Ne vom concentra pe dezvoltarea mecanismelor de motivare a lucrătorilor medicali de a rămâne în sistem, pe reducerea costurilor private de sănătate ale cetățenilor și pe prevenirea și controlul bolilor prin promovarea unui mod sănătos de viață.

Plan de acțiuni

Conștienți de eventualitatea unui cadru temporar restrâns al activității acestui Guvern și înțelegând situația de maximă urgență, ne vom concentra activitatea pe atingerea următoarelor obiective:

1. Eliberarea statului din captivitate și consolidarea independenței instituțiilor

1.1. Democrație electivă

- Vom promova legislația pentru revenirea la sistemul electoral proporțional, cu îmbunătățirea acestuia în conformitate cu recomandările formulate de experții internaționali și naționali.
- Vom pregăti următoarele alegeri în cel mai transparent mod posibil. Vom pune capăt neclarităților din listele electorale, unde deseori avem mai mulți votanți decât cetățeni.
- Vom asigura alegeri libere și corecte pentru administrația publică locală, mandatul căreia deja a expirat.
- Vom simplifica procedura de înregistrare a partidelor politice și a asociațiilor obștești. Vom elimina toate obstacolele care împiedică libera asociere, asigurând dreptul constituțional la proteste pașnice și libertatea de întrunire.
- Vom asigura un control riguros al aplicării legislației privind finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale.
- Vom promova depolitizarea Comisiei Electorale Centrale și vom responsabiliza toate autoritățile care au menirea să investigheze modul de finanțare a partidelor politice și campaniilor electorale.
- Vom asigura dreptul la vot al alegătorilor din afara țării, inclusiv prin crearea secțiilor de votare pentru diasporă, acolo unde există o prezență semnificativă a cetățenilor Republicii Moldova.

1.2. Mass-media liberă

- Vom asigura demonopolizarea reală a mass-mediei, inclusiv prin liberalizarea pieței publicității pentru a asigura condiții de dezvoltare durabilă a presei independente și prin interzicerea firmelor rezidente în

jurisdicții dubioase (firme off-shore) sau care nu-și dezvăluie proprietarii reali să administreze instituțiile media. Vom asigura independența companiei de măsurare a audienței TV.

- Vom promova cadrul legislativ pentru a cunoaște nu doar cine sunt proprietarii reali de media, dar și din ce surse sunt finanțate instituțiile media.
- Vom asigura independența totală față de guvernare a Companiei „Teleradio-Moldova” și luarea măsurilor care să excludă subordonarea politică a acesteia.
- Vom crește eficiența și independența Consiliului Audiovizualului prin revizuirea prevederilor Codului serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova în corespundere cu propunerile societății civile și în conformitate cu recomandările partenerilor de dezvoltare.
- Vom asigura oferirea de către toate autoritățile și instituțiile publice ale statului a accesului liber pentru jurnaliști la informația de interes public.
- Vom promova un program de stimulare fiscală pentru dezvoltarea instituțiilor media independente, inclusiv a celor din regiunile Moldovei.

1.3. Colaborarea cu societatea civilă

- Vom acționa consecvent pentru a restabili încrederea societății în instituțiile statului. Vom relansa platformele de consultare veritabilă cu societatea civilă. Vom asigura transparența și accesul la informație. Orice funcționar care va impune bariere nejustificate în calea jurnaliștilor va fi sancționat disciplinar.
- Vom implica activ societatea civilă și grupurile de inițiativă în eficientizarea proceselor guvernamentale, introducând obligația ca instituțiile statului să supună dezbaterilor petițiile colective semnate de un număr semnificativ de cetățeni.

1.4. Parteneriate pentru dezoligarhizarea statului

- Vom obține și vom publica Raportul Kroll 2 și vom asigura investigarea reală a furtului miliardului. Vom adresa autorităților din Uniunea Europeană și Statele Unite ale Americii solicitarea de a iniția o investigație internațională a furtului miliardului și de a lansa un mecanism de recuperare a activelor la nivel internațional.

- Vom implementa, la nivel de Guvern, pachetul de dezoligarhizare a statului. Vom aduce experți internaționali în comisia de selectare a procurorului general, vom prezenta informația deținută de Guvern comisiilor parlamentare care vor investiga furtul miliardului, laundromatul rusesc și amnistia capitalului.
- Vom promova anularea legii care prevede acordarea cetățeniei contra cost (legea „cetățeniei prin investiție”) și vom desecretiza toți beneficiarii acesteia. Vom desecretiza informațiile privind beneficiarii amnistiei capitalului și vom verifica repetat toți declaranții sub aspectul spălării de bani și al legalizării miliardelor furate din sistemul bancar.

1.5. Justiție independentă

- Vom asigura funcționalitatea deplină a sistemului instituțiilor din domeniul integrității și prevenirii corupției.
- Vom curăța organele de justiție de oameni corupți și vulnerabili. Vom propune o lege specială privind evaluarea extraordinară a integrității și profesionalismului tuturor judecătorilor și procurorilor, inclusiv sub aspectul emiterii actelor ilegale, precum și prin verificarea averilor acestora raportate la veniturile oficiale.
- Vom crea, cu sprijinul partenerilor externi, Departamentul Național Anticorupție și Curtea Specializată Anticorupție, în care vor activa inclusiv procurori și judecători din alte țări și care vor examina în exclusivitate cazurile de mare corupție.
- Vom reforma Consiliul Superior al Magistraturii, astfel încât acesta să devină un adevărat garant al corectitudinii sistemului judecătoresc. Vom asigura selectarea și promovarea magistraților (judecători și procurori) în baza criteriilor de meritocrație și integritate.

1.6. Ordinea publică și instituțiile de drept

- Vom depolitiza Ministerul Afacerilor Interne prin delimitarea funcțiilor polițienești de celelalte funcții din sistem. Reforma Ministerului Afacerilor Interne se va axa inclusiv pe crearea de instrumente și mecanisme în vederea excluderii practicilor nocive de implicare a poliției în persecutarea oamenilor

de afaceri, a oponenților politici ai guvernării sau a altor acțiuni similare. Vom elimina toate taxele de protecție impuse oamenilor de afaceri.

- Vom implementa principiul poliției comunitare („*Community Policing*”), astfel încât, la nivel local, poliția să nu fie doar entitatea „sanționatoare”, ci cea care colaborează proactiv atât cu autoritățile publice locale, cât și cu cetățenii din comunitate.
- Vom asigura excluderea aplicării nejustificate a arestului și a interceptării convorbirilor telefonice. Vom introduce un sistem electronic de evidență a cazurilor investigate de poliție și procuratură pentru a exclude abuzurile din partea acestora. Vom elimina tortura și vom ameliora condițiile de detenție din instituțiile respective.

1.7. Dialogul pentru reîntregirea statului

- Vom promova dialogul cu populația din localitățile din stânga Nistrului în scopul promovării ideii de soluționare a conflictului. Vom propune politici sectoriale de integrare.
- Vom monitoriza situația privind respectarea drepturilor omului în localitățile din stânga Nistrului și vom promova politici adecvate pentru asigurarea respectării lor.
- Vom depune eforturi pentru asigurarea circulației libere și necondiționate a cetățenilor pe întreg teritoriul Republicii Moldova.
- Vom elimina factori interni care alimentează conflictul, inclusiv cei care provin de pe malul drept, printr-o analiză minuțioasă a schemelor de activități economice ilegale pentru a le lichida. În conformitate cu prevederile legale, vom aplica sancțiuni stricte oficialilor de pe partea dreaptă care creează, promovează sau participă în scheme de activități economice ilegale regionale sau transfrontaliere.
- Vom promova ideea de creare a unui Fond de asigurare a procesului de reîntregire a statului, cu contribuția și monitorizarea internațională a activităților realizate.

2. Scoaterea țării din izolare și relansarea economiei

2.1. Îmbunătățirea relațiilor cu partenerii externi

- Vom aprofunda cooperarea cu Uniunea Europeană în temeiul priorităților Acordului de Asociere, care este singura cale fermă de dezvoltare economică și integrare europeană.
- Vom asigura respectarea tuturor acordurilor, angajamentelor și parteneriatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.
- Vom reactualiza și aprofunda parteneriatul cu România cu accent pe accelerarea integrării economice a Republicii Moldova în UE în baza Acordului de Asociere și a Zonei de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (ZLSAC) și vom urgenta implementarea proiectelor în domeniul energetic.
- Vom consolida parteneriatul Republicii Moldova cu SUA în patru domenii-cheie: democrație și bună guvernare, inclusiv anticorupție; independență energetică; dezvoltare economică și financiară; și cooperare în materie de securitate.
- Vom aprofunda parteneriatul cu Ucraina, axat pe soluționarea politică durabilă a conflictului transnistrean, consolidarea securității regionale, aprofundarea relațiilor comercial-economice și, nu în ultimul rând, managementul resurselor acvatice ale râului Nistru cu respectarea intereselor naționale ale ambelor părți.
- Vom promova un dialog instituțional constant, predictibil și realist cu Federația Rusă, care se va axa, prioritar, pe crearea condițiilor optime pentru dezvoltarea unui parteneriat reciproc avantajos.

2.2. Restabilirea asistenței externe și administrarea judicioasă a finanțelor publice

- Vom restabili relațiile cu FMI. Vom asigura debursarea ultimelor două tranșe și vom iniția negocierile asupra următorului program cu FMI.
- Vom îndeplini condițiile din Acordul de asistență macrofinanciară și vom asigura debursarea a 100 milioane euro din partea Uniunii Europene, precum și a suportului bugetar de 40 de milioane de euro.
- Vom relua dialogul cu alte instituții financiare: prin mecanismul de suport bugetar de la Banca Mondială ne propunem să mobilizăm 40 de milioane de dolari.
- Vom intensifica discuțiile cu BERD, BEI și alte instituții financiare internaționale pentru dezghețarea finanțării externe a proiectelor de infrastructură și pentru finanțarea afacerilor.

- Vom elabora noi programe de finanțare, astfel încât o parte din fondurile externe să poată fi îndreptate direct autorităților locale și antreprenorilor.
- Vom crește eficiența cheltuielilor publice prin: politici și măsuri anticorupție credibile, care vor viza modul de gestionare a banilor publici și implicit vor permite generarea de economii importante pentru buget; evaluarea constantă a performanței programelor de cheltuieli pentru a da prioritate celor mai competitive și a reduce risipa în cheltuielile publice; eliminarea proiectelor populiste; asigurarea transparenței și buneii guvernări prin valorificarea tehnologiilor informaționale; stimularea creșterii ponderii utilizării plăților fără numerar.
- Vom asigura înghețarea achizițiilor publice suspecte și reevaluarea justificării acestora. Vom organiza toate achizițiile exclusiv prin sistemul MTender, în condiții de maximă transparență, cu implicarea în procesul de achiziții a reprezentanților societății civile și/sau a comunității donatorilor.
- Vom anula dreptul acordat unor companii de a comercializa produsele petroliere în regim duty-free.
- Vom implementa noi metode eficiente de administrare fiscală, inclusiv prin evaluarea indirectă a veniturilor.

2.3. Dezvoltarea unei economii sănătoase

2.3.1. Deconspirarea tranzacțiilor dubioase

- Vom investiga tranzacțiile dubioase care au avut loc prin cesionare/privatizare și vom depune toate eforturile pentru restituirea averii statului, înstrăinată pe căi ilegale (Air Moldova, Aeroportul Internațional Chișinău, Banca de Economii, gările și stațiile auto, Tutun CTC).
- Vom investiga schemele prin care statul a fost furat și vom cere tragerea la răspundere a persoanelor vinovate.

2.3.2. Demonopolizare

- Vom demonopoliza ramurile economiei afectate de monopoluri și oligopoluri – în special domeniile agroalimentar, energetic și de transport.
- Vom reforma Consiliul Concurenței și alte instituții de stat responsabile de monitorizarea și asigurarea unei competiții loiale și libere pe piața economică.

2.3.3. Dezvoltare

- Vom întreprinde măsuri concrete pentru îmbunătățirea mediului de afaceri și asigurarea respectării dreptului de proprietate. Vom reduce birocrăția și barierele administrative pentru a reduce costurile și riscurile de a face afaceri în Republica Moldova.
- Vom crea condiții pentru sporirea investițiilor locale și atragerea investițiilor străine în domenii cu valoare adăugată mare.
- Vom spori oportunitățile economice în cadrul Acordului de Asociere (DCFTA/ZLSAC) cu Uniunea Europeană și vom atrage fonduri de dezvoltare și investiții pe domeniile prioritare.
- Vom spori oportunitățile de afaceri și dezvoltarea acestora în Republica Moldova, crescând astfel productivitatea muncii.
- Vom spori competitivitatea în rândul companiilor mici și mijlocii prin promovarea antreprenoriatului în domeniile de interes public.
- Sporirea investițiilor în infrastructură și aplicarea unui control strict asupra lucrărilor de infrastructură – nu avem bani pentru licitații aranjate de funcționari publici care ne fură drumurile, transportul public, telecomunicațiile și viitorul.

2.4. Transport, infrastructură, energetică

- Vom veni cu acțiuni durabile în domeniul transporturilor, care să reglementeze toate modurile de transport, în special pentru a asigura sisteme de transport (feroviare, maritime, rutier) eficiente și sigure și pentru a promova integrarea considerațiilor din domeniul transporturilor în alte domenii economice ale țării.
- Vom iniția mari proiecte de infrastructură a drumurilor. Vom lansa discuții cu BERD și BEI pentru conectarea nordului (Otaci) și sudului țării (Giurgiulești) prin rețele de drumuri moderne și calitative.
- Vom îmbunătăți situația în domeniul infrastructurii în vederea unei mai bune identificări și evaluări a proiectelor de infrastructură pentru diferitele moduri de transport, inclusiv inventarierea tuturor contractelor de reparare a drumurilor naționale din ultimii ani și publicarea rezultatelor.
- Vom dezvolta căi de finanțare care pun accentul pe întreținere, pe constrângerile în materie de capacități și pe infrastructurile de legătură care

lipsească, precum și activarea și promovarea participării sectorului privat la proiecte de transport, inclusiv vom asigura reevaluarea rezultatelor lucrărilor efectuate în cadrul programului „Drumuri bune”, disciplinarea antreprenorilor care nu au executat lucrările calitativ și publicarea rezultatelor.

- Vom investi în construcția rețelelor de aprovizionare cu apă și canalizare. Vom accelera proiectele puse pe pauză din cauza lipsei banilor.
- Vom finanța infrastructura socială locală, în diferite raioane ale țării, după identificarea proiectelor și necesităților concrete.
- Vom încheia contracte de livrare a energiei electrice cu Ucraina și vom rezilia contractul de livrare a energiei electrice din Transnistria.
- Vom accelera proiectele de interconectare cu România la sistemele de electricitate și gaze naturale.
- Vom coopera cu ANRE și Consiliul Concurenței pentru spargerea monopolurilor de pe piața energetică. În consecință, consumatorii vor vedea o concurență reală și o reducere a prețurilor la electricitate și carburanți.
- Vom promova utilizarea sistemelor inteligente de transport și a tehnologiei informației în gestionarea și exploatarea tuturor modurilor de transport, inclusiv la nivel urban, precum și sprijinirea intermodalității și a cooperării în utilizarea sistemelor spațiale și a aplicațiilor comerciale care facilitează transportul.

2.5. Agricultură, mediu și dezvoltare rurală

- Vom asigura și simplifica accesul la finanțare, inclusiv majorarea treptată a Fondului Național de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului rural (cu utilizarea fondurilor europene din Programul ENPARD), dar și majorarea suportului financiar pentru tinerii fermieri, agricultori-femei și pentru agricultura ecologică.
- Vom demonopoliza piața de comercializare a producției agricole și alimentare și vom asigura un loc de vânzare fiecărui fermier-producător. Vom elimina intermediarii în procesul comercializării producției agricole pe piața internă, inclusiv prin stimularea creării mai multor grupuri de producători. Cea mai mare parte a profitului trebuie să rămână celor ce investesc și muncesc pământul, nu intermediarilor.

- Vom negocia cu partenerii externi lansarea mai multor programe de instruire în domeniul industriei prelucrătoare agroalimentare, al marketing-ului, vânzărilor, ambalării și etichetării produselor, pentru a crește atractivitatea lor pe piețele externe și a spori valoarea adăugată, în special pentru micii producători.
- Vom stimula crearea centrelor agroalimentare cu infrastructură și sistem de logistică necesar pentru efectuarea exporturilor în cantități mari, în care grupuri de producători agricoli să dețină pachetul de control.
- Vom lansa un program național de promovare a produsului autohton, inclusiv prin legi care să determine producătorii și procesatorii de produse să afișeze pe ambalaje originea materiei prime din Republica Moldova.
- Vom asigura extinderea cotelor de export pe piața Uniunii Europene pentru mai multe tipuri de produse agroalimentare.
- Vom asigura o guvernare transparentă și strategică în materie de mediu, de educație și formare, de răspundere pentru daunele aduse mediului, de combatere a infracțiunilor împotriva mediului, asigurând cetățenilor de rând accesul la informații despre starea mediului, la procesele de luare a deciziilor și la procedurile de control administrativ și judiciare.
- Vom pune prioritate pe protecția solului, asigurând transparența în utilizarea taxelor și redevențelor de mediu.
- Vom crea sisteme de monitorizare și de informare în domeniul mediului cu acces pentru fiecare fermier sau actor interesat, încurajând eco-inovarea, inclusiv cele mai bune tehnologii disponibile.
- Vom transforma inspecțiile în consiliere pentru a asigura implementarea și respectarea legislației.
- Vom perfecționa cadrul normativ funciar în vederea folosirii mai raționale a terenurilor agricole, inclusiv prin adoptarea noului Cod funciar.
- Vom descentraliza procedurile privind tranzacțiile funciare prin delegarea reală a funcțiilor notariale la legalizarea tranzacțiilor funciare către autoritățile locale de nivelul I, precum și racordarea acestor autorități la sistemul cadastral de înregistrare a terenurilor.
- Vom introduce noi măsuri de administrare a resurselor acvatice destinate irigațiilor terenurilor agricole:
 - schimbarea cardinală a condițiilor de utilizare a lacurilor în scopul asigurării accesului maxim al agricultorilor la resurse acvatice;

- extinderea/reabilitarea sistemelor de irigare și drenaj la scară mare;
 - elaborarea urgentă a reglementărilor necesare privind utilizarea fântânilor arteziene în scopul irigației terenurilor agricole;
 - dezvoltarea parteneriatului public-privat în domeniul irigației și a mediului;
 - majorarea semnificativă a subvențiilor la procurarea sistemelor de irigare la scară mică și susținerii agriculturii ecologice;
 - consolidarea asociațiilor utilizatorilor de apă;
 - crearea rețelei de bazine de acumulare a apei cu sisteme de canale între ele.
- Vom dezvolta capacități de apărare și atenuare a efectelor calamităților naturale asupra culturilor agricole prin: majorarea subvenționării pentru procurarea sistemelor de protecție a culturilor agricole contra condițiilor climatice nefavorabile; menținerea subvenționării mecanismului de asigurare a riscurilor în agricultură.

2.6. Autonomie locală și descentralizare

- Implicarea reală și efectivă a autorităților publice locale în procesul decizional. Edificarea unui dialog direct, sistematic, instituționalizat, efectiv și real între Guvern și administrațiile publice locale (APL) prin intermediul structurilor sale asociative în urma căruia niciun act normativ care vizează APL să nu poată fi adoptat fără consultarea sau avizul prealabil al structurilor reprezentative ale acestora.
- Depolitizarea sistemului de transferuri interbugetare și crearea unui mecanism de distribuire obiectivă a acestora și asigurarea independenței față de partidul/partidele de la guvernare.
- Revizuirea sistemului actual de repartizare a fondurilor publice, destinate pentru finanțarea proiectelor investiționale, prin stabilirea unor reguli clare, creșterea transparenței și implicarea în organele de supraveghere a fondurilor respective a reprezentanților APL și a societății civile, pe criterii de paritate. În special, ne referim la următoarele fonduri: Fondul rutier, Fondul ecologic, Fondul de eficiență energetică, Fondul de dezvoltare regională.

- Prelungirea acțiunii fondului de compensare pentru următorii ani până la realizarea angajamentelor și măsurilor de consolidare a bazei fiscale locale.
- Consolidarea veniturilor bugetelor locale prin asigurarea înregistrării și evaluării masive a bunurilor imobile din toate comunitățile locale din Republica Moldova.
- Revizuirea statutului impozitului pe venit al întreprinderilor, astfel încât acesta să rămână total la APL de nivelul întâi, precum și introducerea mecanismului de colectare/virare a impozitului pe venit al persoanelor fizice la locul de domiciliu (reședință).
- Examinarea și soluționarea problemei impozitării filialelor/reprezentanțelor care activează în localitățile urbane și rurale, altele decât locul aflării sediilor centrale, astfel încât impozitele și taxele achitate de acestea să rămână total sau parțial la APL de nivel întâi.
- Acordarea dreptului exclusiv pentru APL de a stabili rata impozitelor și taxelor locale, precum și de a acorda facilități/scutiri.
- Diminuarea controlului excesiv. Revizuirea sistemului actual de control în direcția reducerii numărului de organe de control, stabilirii unor termene și reguli clare de efectuare a unor controale.
- Punerea în aplicare a unor surse permanente de venituri proprii pentru acoperirea cheltuielilor legate de reparația și întreținerea drumurilor urbane și rurale, precum și delegarea către APL a atribuțiilor decizionale în acest domeniu.
- Transferarea în proprietatea unităților administrativ-teritoriale din proprietatea statului a tuturor bunurilor de interes local de pe teritoriul respectiv, inclusiv a obiectivelor acvatice și resurselor naturale.
- Asigurarea accesului liber și gratuit al APL la bazele de date în localitatea proprie, în special sisteme informaționale, registre etc. din domeniul înregistrării bunurilor imobile, infrastructurii tehnico-edilitare etc., în scopul asigurării unei planificări locale eficiente.
- Creșterea accesului, calității și numărului serviciilor prestate cetățenilor prin descentralizarea majorității serviciilor și implementarea efectivă a conceptului guvernării electronice la nivel local.
- Stimularea cooperării comunităților locale în vederea optimizării cheltuielilor și îmbunătățirii calității serviciilor prestate cetățenilor.
- Dezvoltarea unei legislații secundare privind statutul și politicile de dezvoltare a zonelor defavorizate.

3. Crearea condițiilor pentru asigurarea reală a bunăstării și pentru creșterea calității vieții

3.1. Educație, cultură, cercetare, tineret, sport

- Vom asigura echitatea și atractivitatea sistemului de salarizare în învățământ prin evaluarea posibilităților de modificare a legii privind sistemul unitar de salarizare în sistemul bugetar.
- Vom asigura debirocratizarea reală a proceselor în sistemul educațional și vom reda profesorilor posibilitatea de a se dedica în primul rând educației și formării personalității elevilor.
- Vom asigura implementarea eficientă a reformei curriculare în învățământul general în scopul formării competențelor necesare pentru secolul 21.
- Vom sprijini inovațiile educaționale, inclusiv în domeniul diversificării și flexibilizării planului-cadru pentru învățământul general.
- Vom continua implementarea reformelor în domeniul învățământului profesional tehnic.
- Vom asigura modernizarea conținutului în învățământul superior în scopul racordării acestuia la cerințele pieței muncii.
- Vom asigura activitatea eficientă și transparentă a Consiliului Național Pentru Protecția Monumentelor Istorice.
- Vom asigura transparența și corectitudinea în implementarea programelor în domeniul culturii.
- Vom urgenta evaluarea problemelor din sistemul național de cercetare și inovare în vederea asigurării funcționalității acestuia și sprijinirii adecvate a proiectelor de cercetare pe domenii prioritare pentru Republica Moldova.
- Vom asigura măsurile necesare pentru realizarea reală a obiectivelor în domeniul politicilor de tineret:
 - pentru participarea activă și responsabilă a tinerilor în procesele decizionale;
 - pentru diversificarea și consolidarea serviciilor pentru tineri;
 - pentru dezvoltarea oportunităților economice pentru tineri, în scopul asigurării angajării și succesului în viața profesională.

- Vom iniția îmbunătățirea cadrului de politici și a acțiunilor concrete pentru modernizarea sistemului de educație fizică și sport în cadrul instituțiilor de învățământ, pentru sprijinirea mai bună a sportului de performanță și pentru stimularea inițiativelor de promovare a sportului pentru toți, la nivel local, regional și național.

3.2. Ocrotirea sănătății și protecția socială

- Vom elimina schemele de furt al banului public din sectorul social.
- Vom elabora politici urgente pentru motivarea și menținerea cadrelor medicale în sistem prin crearea condițiilor bune de muncă, reducerea birocrăției, creșterea accesibilității la educația medicală continuă.
- Vom examina creșterea salariilor medicilor și asistenților medicali și vom asigura facilități pentru zonele rurale sau defavorizate și pentru unele specialități.
- Vom îmbunătăți managementul resurselor umane prin dezvoltarea mecanismelor de planificare a personalului medical, reorganizarea sistemelor postuniversitare de instruire continuă și pregătire practică bazate pe competențe care să corespundă necesităților curente și viitoare ale sistemului de sănătate.
- Vom asigura o gestionare transparentă și eficientă a bugetului sistemului de sănătate, în special a celui de Asigurări Obligatorii de Asistență Medicală, astfel încât oamenii să plătească mai puțin din buzunarul propriu pentru serviciile medicale.
- Vom asigura depolitizarea urgentă a sistemului de sănătate și a procesului de numire a conducătorilor instituțiilor medicale.
- Vom majora accesul populației la medicamente esențiale și vom reduce prețurile pentru medicamentele de bază prin demonopolizarea pieței medicamentelor și asigurarea unor achiziții transparente și corecte.
- Vom asigura reducerea inechității sociale prin intermediul consolidării capacității asistenței medicale primare și parteneriatului cu comunitățile locale.
- Vom asigura modernizarea serviciilor spitalicești prin reformatarea, optimizarea și regionalizarea lor deplină, dotarea cu echipamente moderne, aplicarea metodelor inovatoare, concentrarea sau desconcentrarea lor, și ca efect, îmbunătățirea calității serviciilor și accesului la ele.

- Vom asigura controlul deplin al maladiilor infecțioase cu impact major asupra sănătății publice, în special al tuberculozei și HIV/SIDA, prin crearea unui acces larg la intervenții specializate, precum și sporirea capacității de pregătire pentru amenințări și urgențe la adresa sănătății publice.
- Vom asigura îmbunătățirea nivelului de siguranță a sănătății publice și de protecție a sănătății umane ca o condiție prealabilă pentru dezvoltarea durabilă și pentru creșterea economică.
- Vom asigura o dezvoltare modernă serviciilor comunitare, geriatrie, paliative și de reabilitare.
- Vom combate fenomenul plăților neformale pentru serviciile de sănătate și corupția din sănătate prin modernizarea managementului și guvernanței instituțiilor medicale din țară.
- Vom asigura ajustarea cadrului legislativ și normativ existent în sănătate la *aquis-ul comunitar*.
- Vom asigura sporirea rolului Fondatorului, în special în cazul autorităților publice locale, în modernizarea instituțiilor medicale publice.
- Vom asigura dezvoltarea durabilă a cooperării intersectoriale și vom promova integrarea aspectelor de sănătate în toate politicile statului.
- Vom revizui coșul minim de existență și vom asigura revizuirea pensiei tuturor categoriilor de pensionari.
- Vom adopta o nouă legislație cu privire la crearea pilonului II de pensii, care să permită angajaților să-și asigure veniturile prin intermediul fondurilor private de pensii.
- Vom identifica soluțiile necesare pentru a susține inițiativele sociale vizând modificarea articolului 13 din Legea privind pensiile de asigurări sociale de stat în vederea indexării pensiilor de două ori pe an. Vom tinde să asigurăm ca pe termen lung pensia medie să atingă 42% din salariul mediu pe economie (media UE).
- Vom aduce în câmpul legal persoanele ce activează la moment neformal, astfel sporind bugetul pentru asigurări sociale și reducând practica salariilor în plic.
- Vom dezvolta un sistem de servicii sociale relevante, axate pe servicii de reabilitare și incluziune în câmpul muncii: cu acest scop vom mări rețeaua de prestatori de servicii sociale specializate pentru a îmbunătăți accesul la servicii de reabilitare a copiilor cu necesități speciale, a copiilor cu devieri de comportament și cognitive, a persoanelor dependente de droguri,

persoanelor expuse abuzului și violenței, persoanelor care au nevoie de îngrijire pe termen îndelungat etc.

- Vom revizui indicatorii de bază pentru minimul garantat de stat, și anume Venitul Lunar Minim Garantat de Stat, care este utilizat la plata ajutorului social și a ajutorului pentru perioada rece a anului prin aplicarea unei formule clare de calcul ce va reflecta costurile reale pentru minimul de existență.
- Vom reduce plățile ineficiente și vom revizui schemele de plăți stabilite. Vom institui suportul integrat, care presupune cumularea plăților și serviciilor pentru a depăși situațiile de criză/vulnerabilitate.

3.3. Măsuri de redresare demografică

- Vom identifica soluții pentru instituirea capitalului matern și susținerea familiilor tinere cu copii mici, în special a celor cu venituri reduse.
- Vom asigura prevenirea și controlul bolilor nontransmisibile prin implementarea campaniilor sociale și prin alte măsuri de promovare a sănătății, educației pentru sănătate și stilului de viață sănătos, precum și a bunelor practici, prin abordarea principalilor factori de risc care influențează starea de sănătate, cum ar fi alimentația, drogurile, alcoolul, tutunul
- Vom extinde accesul tinerilor, în special al celor din grupurile vulnerabile, la oportunități economice prin stimularea interesului antreprenorial printre tineri și a ocupării forței de muncă. Toleranța zero față de orice fel de discriminare la locul de muncă și aplicarea principiului egalității de remunerare pentru muncă egală.